

14.11.

7-А клас

укр.літ.

Добровольська В.Е.

А. ЧАЙКОВСЬКИЙ «ЗА СЕСТРОЮ». БЛАГОРОДСТВО, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, МУЖНІСТЬ, ВІРНІСТЬ, ЖИТТЕЛЮБСТВО ЗАПОРІЗЬКИХ КОЗАКІВ.

Мета: продовжити опрацювати зміст твору, зосереджуючи увагу на V, VI розділах повісті; дослідити, як на прикладі козаків розкриваються кращі риси характеру українського народу-патріоту; розвивати творче та логічне мислення, увагу, спостережливість, уміння грамотно висловлювати свої думки, враження, робити висновки; раціонально використовувати навчальний час; виховувати почуття поваги до творчості А. Чайковського, шанобливе ставлення до історичного минулого рідного краю; прищеплювати інтерес до наслідків власної праці, пунктуальність.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань. Розгадування кроссенсу.

1 	2 	3
4 	5 В Англії - Paul , в Італії - Paolo, в Іспанії - Pablo, у Польщі - Pawel, у Франції – Paul, в Україні - ...	6
7 	8 	9

1 Спас - Спасівка	2 Судак – родина Судаків	3.Козак – козацький рід
4 Степ – золото знайшов у степу під сидельцем коня	5 Павло - Павлусь	6 Кінь, зброя – атрибути козака
7 Золото - червінці	8 Полон – полонена Ганна та батько	9 Татарин – Мустафа-ага

III. Оголошення теми, мети уроку. Мотивація навчальної діяльності школярів

IV. Основний зміст уроку.

Щастя в повітрі не в'ється,
воно в боротьбі дістається.
Народне прислів'я

1. Обговорення питань

- Хто є представниками українського козацтва у творі?

(Родина Судаків, Семен Непорядний, Андрій Недоля, Остап Тріска, дід Панас)

- Що їх об'єднує?
- (Дружба, єдина мета, взаємодопомога, розуміння одне одного)
- Чому козаки намагаються досягти своєї мети, хоча це і досить складно?

2. Евристична бесіда

- Яким у творі зображений рід Судаків?
- Для чого А. Чайковський приділяє у творі багато уваги Семену Непорадному?
- Що нового і цікавого ви дізналися читаючи цей твір з життя козаків ?
- Чи буде Павлусь у майбутньому козаком? Відповідь вмотивуйте.

3. Гра «Найуважніший»

Завдання: визначити, кого з героїв твору стосується наступна фраза.

- 1.«...Стала оборонятися кулаками, мов добнями, і зубами. Не могли її подолати, бо коли побачила, як її Ганю таки взяв татарин на руки і поніс, зомлілу, вона, мов несамовита, кусала і била кулаками та розкидала татар, мов околоту». (Палажка)
 - 2.«Його огорнув страх. У його уяві татарва була такою силою, що її ніхто не переможе. Дідусь розказував йому, як козаки били татар; та ось він бачив, як татарви нічого не стримало, і дідусь, і багато інших дужих козаків полягли». (Павлусь)
 - 3.«...Був кремезний козак літ тридцяти. Одягнений у широчезні, як море, червоні штани, які підперізував широким шовковим поясом. На ногах добре шкапові чоботи. Сорочка була подерта і замаслена на грудях, широко розхристана, звідки визирали широкі косматі та на сонці засмаглі груди». (Семен Непорадний)
 - 4.«Йому було вісімдесят літ зроду, та хоч було спочити старим костям у якому зимовнику, він не давався старості і волочився з козаками, граючи на бандурі та розвеселяючи їх грою й співами». Дід Андрій
 - 5.«Йому блиснула думка в голові зайти сюди і порізати всіх, мов баранів, поки один видасть із себе голос... Хлоп високий і плечистий, він засукав рукави своєї свитки, поправив шапку й витягнув з-за пояса довгого ножа». (Татарин, який після опинився у полоні)
 - 6.«...Митець був арканом орудувати. У цьому була найбільша його заслуга». (Семен Непорадний)
 - 7.«Такий лад завів у селі старий досвідчений козак, котрий прийшов сюди з першими поселенцями». (Старий Охрим)
 - 8.«...Пильнував пасіки, доглядав хату і дітей. Вважав своїм обов'язком привчити Павлуса до лицарського ремесла». (Дід Андрій)
 - 9.«В таким молодечім пориві зробив він не одно таке, за що хотіли його батьки покарати. Тоді він утікав або до діда в пасіку, або в тернину, звідки не вийшов би був нізащо в світі, хоч не раз був дуже голодний». (Павлусь)
 - 10.«...Був відважний козак і не жалів себе. Тепер йому стало ніяково, коли подумав, що його можуть убити, а тоді Павлусь стане круглим сиротою, на опіці чужих людей». (Петро)
 - 11.«Він лежав на розстеленому кожусі спиною вгору, оперши голову на схрещені руки. Він, очевидно, заснув на спеці, не спавши цілу ніч». (Татарський дозорець)
 - 12.«Цей татарин для нас вартніший, ніж сьогоднішня перемога». (Молодий Мустафа-ага)
- Примітка. За кожен правильну відповідь встановлюється 1 бал.

6.Пошукова робота

Знайдіть у творі, як дідусь виховував Павлуса? («Дід привчав Павлуса до лицарського ремесла — їздити на коні, кидати спис та аркан, стріляти з лука, орудувати шаблею, розповідав про звичаї козаків та їхні пригоди. Павлусь багато дечого навчив і сестру Ганну, а та захищала брата перед батьками».)

Яким чином загарбники утримували полонених? («...Розмістили бранців за їх вартістю. Дівчат та малих дітей окремо, жінок та козаків теж окремо. Усіх стерегли пильно і не розв'язували їм руки. Гіршу частину здобичі вели на мотузках рядом з кінями»)

Яким чином Степан визволився з пут мотузки і допоміг іншим? («На його радість, вузол попускав щораз більше. ...Вкінці почув свої руки вільними. Не встаючи із землі, він вийняв обережно з кишені ножа і найближчому товаришеві розрізав мотуз. Ніж пішов по руках...»)

Прокоментуйте, з чим пов'язано те, що Павлусь вперше у своєму житті зарубав людину — полоненого татарина? («Злодії, пси, чорти! Ви дідуся вбили, ви маму вбили, ви сестру зарубали! Ось тобі, ось тобі!» «Він перший раз убив людину. Йому стало страшно, в очах потемніло, і він зомлів»)

Яка доля очікувала Ганну в полоні? Що про це розмірковував Павлусь?

Як наука діда Андрія допомогла Павлусю знайти вірний шлях до Криму

7. Бесіда за питаннями.

- Яким ви уявляєте Павлуся-козака? Що про це зазначено у творі?
- Як можна охарактеризувати хлопця, який вирішив самостійно розшукувати свою сестру?
- Якими навичками повинен володіти подорожуючий? Чи є вони у Павлуся?
- Що приготував собі хлопець на вечерю, зупинившись вдруге? Прочитайте про це виразно.

V. Закріплення вивченого матеріалу

VI. Підсумок уроку

VIII. Домашнє завдання. Відповісти на запитання

1 рівень Що таке повість? Риси героїко-романтичної повісті. Що таке гіперболізація?

2 рівень Скласти кроссенс за повістю А.Чайковського «За сестрою»

Повторити відомості про Т.Г. Шевченка та його твори, А.Чайковського «За сестрою». Готуватися до контрольної роботи.